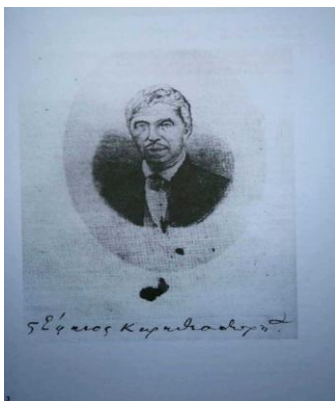

Ο ΦΙΛΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΤΙΜΟΣ ΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΤΩΝ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ

**Οι φιλόμουσοι και λόγιοι Θράκες προπάτορες του κορυφαίου διεθνούς εμβέλειας
επιστήμονος Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή**

Ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος κατά την εις Επίσκοπο χειροτονία του Μητροπολίτου Αδριανουπόλεως κ. Αμφιλοχίου, η οποία έλαβε χώρα την 18η Οκτωβρίου 2014 στον πάνσεπτο πατριαρχικό ναό του Αγίου Γεωργίου, απευθυνόμενος κατά την εκφώνηση της επισήμου ομιλίας του προς τον μέχρι της ώρας εκείνης θεοφιλέστατο εψηφισμένο Μητροπολίτη Αδριανουπόλεως, μεταξύ άλλων ανέφερε: «όχι ολιγώτεροι ήσαν και οι λόγιοι της επαρχίας σου, Θεοφιλέστατε, με επιστέγασμα τον πολύν Κωνσταντίνον Καραθεοδωρήν, τον διδάσκαλον του Αϊνστάϊν».

Η αναφορά αυτή του Οικουμενικού Πατριάρχου περιποιεί ιδιαίτερα τιμή όχι μόνο για τους επιγενόμενους βλαστούς των Αδριανουπολιτών προσφύγων, αλλά και για τους απανταχού της γης Θράκες, οι οποίοι σεμνύνονται αναλογιζόμενοι τη μεγάλη προσφορά και τις ανεκτίμητες σπουδαιότητας υπηρεσίες του φιλογενούς και μεγατίμου οίκου του γένους των Καραθεοδωρή στο ευσεβές Ρωμαϊκό Γένος, τη Μητέρα Αγία Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως και την Ελληνική Παιδεία.

Η ιστορική ιχνηλασία περί του φιλογενούς και μεγατίμου οίκου του γένους των Καραθεοδωρή μας οδηγεί στα τέλη του 18ου αιώνας, όταν στις 17 Μαρτίου 1789 εγεννήθη στο Μποσνοχώρι (Βοσνοχώρι) της επαρχίας Αδριανουπόλεως ο Στέφανος Κ. Καραθεοδωρή, ο οποίος εσπούδασε στη γενέτειρα πόλη του και εν συνεχεία στα πολύφημα εκπαιδευτήρια των Κυδωνιών έχοντας ως συμμαθητή του, κατά το έτος 1809, τον Γεώργιο Κλεόβουλο τον Φιλιππουπολίτη, όπου σπούδασε φιλοσοφία και ιατρική έχοντας ως σύμβουλό του τον εκεί διαμένοντα Ουγγροβλαχίας Ιγνάτιο και η μεταξύ τους αλληλογραφία κατά τα έτη 1814-1819 σώζεται ακέραια.

Κατά τη διετία 1811-1812 ο Στέφανος Καραθεοδωρή ευρέθη στην πόλη της Φλωρεντίας χάριν περιηγήσεως και μελέτης, όπου συναντήθηκε με τον άλλοτε συμμαθητή του στις Κυδωνιές Νικόλαο Θησέα, έναν «φιλογενή Κύπριο νέο», όπως τον χαρακτηρίζει ο λόγιος Ηλίας Τανταλίδης, ο οποίος συνέγραψε τη βιογραφία του Στέφανου Καραθεοδωρή, και στη συνέχεια από κοινού μετέβησαν για επιστημονική έρευνα στην Τερνέστη. Αφού ανεκηρύχθη διδάκτωρ της ιστορικής επιστήμης, κατά το έτος 1819, επέστρεψε στην Αδριανούπολη για να εξασκήσει το επάγγελμα του ιατρού αλ-

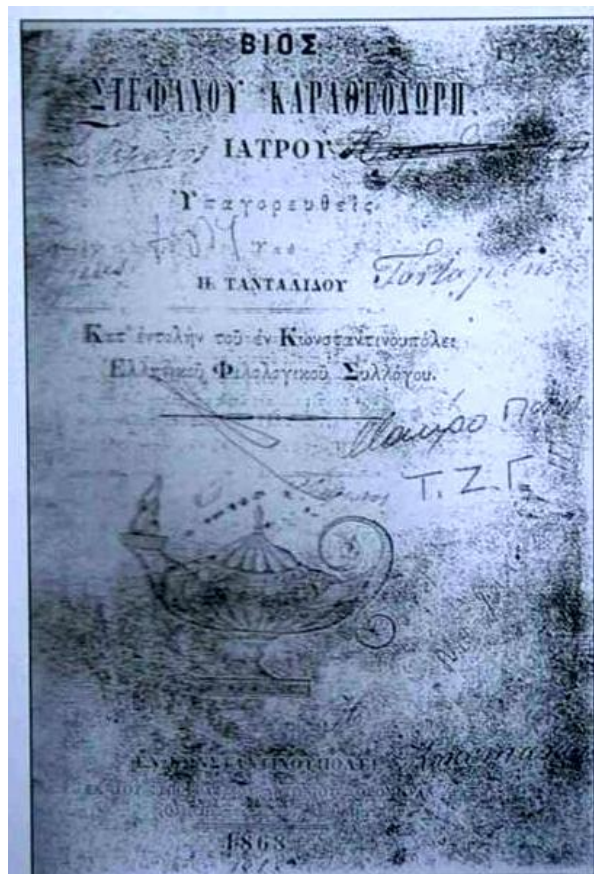
λά και για να διδάξει στην παλαιά του σχολή ανθρωπολογία, φιλοσοφία και μαθηματικά, όπου διορίσθηκε και σχολάρχης αυτής διαδεχθείς τον μέχρι τότε Διευθυντή αυτής και μετέπειτα εθνομάρτυρα Μητροπολίτη Αδριανουπόλεως Δωρόθεο Πρώιο. Σώζεται μάλιστα και μια περισπούδαστη μελέτη του, η οποία εν είδει πραγματείας τιτλοφορείται: «Περί διοργανώσεως της εν Αδριανουπόλει παιδείας». Στην ίδια σχολή δίδαξε μαζί με τρεις άλλους διδάσκοντες τα μαθήματα της ελληνικής και ιταλικής γλώσσας.

Όταν εξερράγη η Ελληνική Επανάσταση του 1821, όπως έχει γραφεί, ο Καραθεοδωρή «...ηλεκτρίσθη εκ της προκηρύξεως των περί απελευθερώσεως του γένους ελπίδων, και παρόλο που εκινδύνευσε όντας κρυμμένος στη «σφόδρα τουρκοκρατούμενη Θράκη» μπόρεσε να σωθεί επειδή ως ιατρός ήταν ιδιαίτερα σεβαστός στους Οθωμανούς.

Το έτος 1824 μετέβη στην Κωνσταντινούπολη, αλλά σε σύντομο χρονικό διάστημα επέστρεψε και πάλι στην Αδριανούπολη, οπότε μετά από τρία έτη και αφού διαμορφώθηκαν ευνοϊκότερες για τον ίδιο συνθήκες εγκατεστάθη μόνιμα στην Κωνσταντινούπολη. Ευνοημένος από τον ίδιο τον σουλτάνο Μαχμούτ Β΄ διορίσθηκε το 1827 επισήμως ως ο προσωπικός ιατρός και εν συνεχεία με δική του εισήγηση ενώπιον του οθωμανικού κράτους ιδρύθηκε η Ιατρική Σχολή της Κωνσταντινουπόλεως στην οποία διορίσθηκε πρώτος Διευθυντής και ισόβιος Καθηγητής αυτής, οπότε είχε την ευκαιρία να ασχοληθεί με ιερό ζήλο τόσο με τα εθνικά όσο και με τα εκπαιδευτικά πράγματα του Γένους. Άξιο ιδιαίτερας μνείας είναι και το γεγονός ότι υπήρξε κατά την εν Αδριανουπόλει διαμονή του αυτόπτης μάρτυρας του απαγχονισμού του εθνοϊερομάρτυρος πρώην Οικουμενικού Πατριάρχου Αγίου Κυρίλλου του Στ΄ (+1821) ο οποίος ήταν Αδριανουπολίτης την καταγωγήν και συγγενής αυτού.

Ο Στέφανος Κ. Καραθεοδωρή μετά τον θάνατο του Σουλτάνου Μαχμούτ Β΄ παρέμεινε προσωπικός ιατρός και του διαδόχου του, Σουλτάνου Αβδούλ Μετζήτ, συνολικά δηλαδή διετέλεσε αυτοκρατορικός ιατρός επί 34 συναπτά έτη (1827-1861). Ο Σουλτάνος Αβδούλ Μετζήτ χρησιμοποίησε τον Στέφανο Καραθεοδωρή και ως έμπιστο προσωπικό του σύμβουλο σε κρατικές υποθέσεις. Αργότερα ο Στέφανος Καραθεοδωρή αναγορεύτηκε και μέλος της αυτοκρατορικής ακαδημίας.

Είναι γεγονός ότι ο Στέφανος Καραθεοδωρή από τις κατά καιρούς υψηλές θέσεις που κατέλαβε, προσέφερε ύψιστες υπηρεσίες στο γένος και τους ρωμηούς της Κωνσταντινουπόλεως και ευρύτερα της πατρώας γης του. Εκεί όμως που διακρίθηκε ως κρατικός λειτουργός για τις φιλογενείς και φιλοπρόοδες υπηρεσίες του ήταν από τη θέση του συμβούλου στο οθωμανικό υπουργείο για τη δημόσια εκπαίδευση ασκώντας τα καθήκοντα αυτά από το έτος 1830. Ο δε Ηλίας Τανταλίδης γράφει σχετικά: «Εν τη θέσει ταύτη, ο φιλογενής Στέφανος Καραθεοδωρή ου μικρόν ωφέλησε την ημετέραν φιλολογίαν τε και εθνικήν δημοσίαν εκπαιδευσιν υποστηρίζων τα εις λογοκρισίαν υποβαλλόμενα συγγράμματα διαφόρων ομογενών εκδοτών και υπερασπιζόμενος την εν τοις ημετέροις σχολείοις επικρατούσαν διδασκαλίαν των Ελλήνων συγγραφέων, και μάλιστα Ομήρου και Δημοσθένους, ους τυχοδιώκται τινές λάθρα διέβαλλον ως δήθεν ασυμφόρους και επιβλαβείς, ουκ ολίγους δε και των διδασκάλων αδίκως επηρεαζομένους διέσωσε, και άλλους συνεστήσατο εις σχολές ενταύθα τε και εν ταις επαρχίαις».

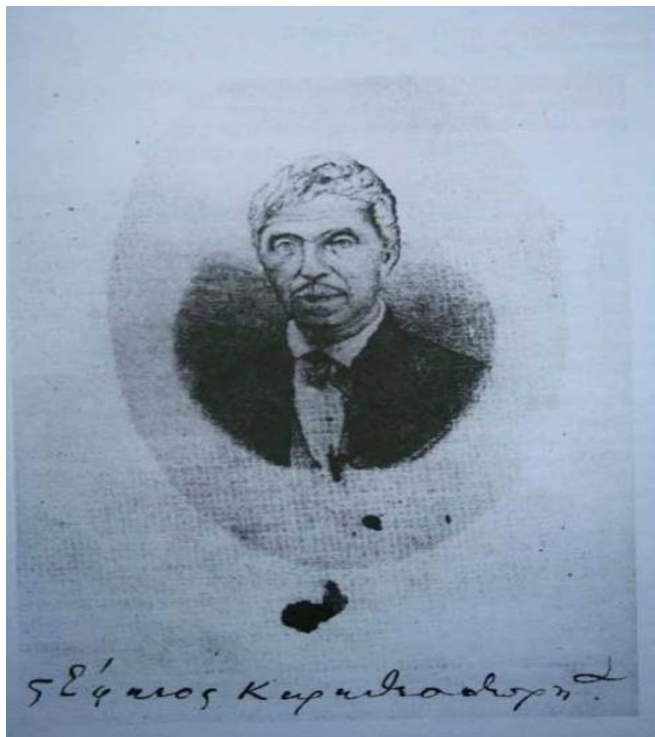

Πολλαπλές υπήρξαν οι υπηρεσίες του Στέφανου Καραθεοδωρή στο Οικουμενικό Πατριαρχείο ως μέλους και ως Προέδρου στις Εκκλησιαστικές Επιτροπές, τις Σχολικές Εφορίες και τα Διοικητικά Συμβούλια των Νοσοκομείων και λοιπών ευαγών φιλανθρωπικών ιδρυμάτων του Πατριαρχείου και της ρωμαϊκής ομογένειας στην Κωνσταντινούπολη. Ο ίδιος υπήρξε ο ειδήμων και έμπιστος συμβουλάτορας του Πατριαρχείου για υψίστης σημασίας θέματα που είχαν σχέση με την παιδεία, την άνοδο και βελτίωση του πολιτιστικού επιπέδου και της διαβίωσης του ρωμαϊκού Γένους.

Κατά τη Μεγάλη Εθνοσυνέλευση του 1857, η οποία έλαβε χώρα στο Πατριαρχείο, ο Στέφανος Καραθεοδωρή συνέταξε τους περισσότερους εθνικούς κανονισμούς του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Ο ίδιος, κατ' εντολήν του Οικουμενικού Πατριαρχείου έλαβε μέρος στην Επιτροπή που συγκρότησε η οθωμανική κυβέρνηση για την αντιμετώπιση της εθνοφυλετικής δράσεως της Βουλγαρικής Εξαρχίας και με εμπειριστωμένη έκθεση έπεισε την οθωμανική κυβέρνηση για τα δίκαια του Πατριαρχείου και τη δόλια εθνικιστική πολιτική των βουλγαροεξαρχικών. Ως άνθρωπος με βαθύτατη πίστη και προσευχητική βιοτή συνέγραψε, κατ' ανάθεση του Οικουμενικού Πατριάρχου Άνθιμου Στ', ιστορικοθεολογική ανáιρεση του περιεχομένου της εγκυκλίου που είχε αποστείλει ο Πάπας Πίος Θ' (1841) προς τους Επισκόπους της Κατ' Ανατολάς Ορθοδόξου Εκκλησίας προκειμένου να ενωθούν (υποταγούν) στην Αγία Έδρα του Βατικανού.

Ο Στέφανος Καραθεοδωρή, ο οποίος κοιμήθη την 11η Απριλίου 1867, κατέλειπε πλούσιο συγγραφικό έργο. Μεταξύ άλλων έγραψε τα ακόλουθα: «Ειδύλλια», Τεργέστη 1816, «Ύμνοι και Ειδύλλιον ο Τάφος» 1817, «Βακχικά» απόλογοι τρεις 1826, «Δράμα ή Παρθενομάρτυς» ή η «Χία εν Καισαρεία», «Περί της Επιστήμης του Καλού», «Περί της Πανώλους και των κατ' αυτής προφυλακτικών μέτρων», «Περί ηθικού χαρακτήρος, επίτομος Βοτανική, περί του Ελληνικού Αλφαβήτου», «Περί του εν Δελφοίς», Κωνσταντινούπολη 1847 στο οποίο απάντησε ο Γ. Χρυσοβέργης. Πολλές

άλλες πραγματείες του δημοσιεύθηκαν στο περιοδικό του Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως του οποίου και ο ίδιος υπήρξε συνιδρυτής. Κατέλειπε 11 επιστημονικά έργα, 33 θεολογικά, 9 φιλοσοφικά, 53 ποιητικά, καθώς και άλλα 65 ανέκδοτα σε χειρόγραφα.

Ένας από τους δύο υιούς του Στέφανου Καραθεοδωρή υπήρξε ο Αλέξανδρος, ο οποίος γεννήθηκε το 1833 στο Βυζάντιο, όπου αφού ολοκλήρωσε τις εγκύκλιες σπουδές του, μετέβη στο Παρίσι και σπούδασε τη νομική επιστήμη παρακολουθώντας παράλληλα και τις πανεπιστημιακές παραδόσεις στις μαθηματικές επιστήμες. Όταν επανέκαμψε στην Κωνσταντινούπολη άσκησε τη δικηγορία και διακρίθηκε ιδιαίτερα κατά την πολύκροτη δίκη του Παναγίου Τάφου, η οποία είχε σχέση με τον σφετεριζόντα παρανόμως τα εν Ρουμανία κτήματα του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων ηγεμόνα Κούζα. Μετά το πέρας της δίκης εκείνης εξέδωσε μνημειώδες τρίτομο σύγγραμμα στη γαλλική γλώσσα.

Όταν εξερράγη η Μεγάλη Κρητική Επανάσταση, κατά τα έτη 1866-1869, ο Αλέξανδρος Καραθεοδωρή μαζί με τον Μεγάλο Βεζύρη Αλή Πασά συνέβαλε στον κατευνασμό των επαναστατών και διορίστηκε υφυπουργός των Εξωτερικών, ενώ το 1874 τοποθετήθηκε πρεσβευτής στη Ρώμη απ' όπου επανέκαμψε στην Κωνσταντινούπολη και ανέλαβε και πάλι τα καθήκοντα του υφυπουργού των Εξωτερικών. Από της θέσεως αυτής διαπραγματεύτηκε σοβαρά ζητήματα με την αυτοκρατορική Ρωσία προ του ρωσοτουρκικού πολέμου (1877/1878), ενώ μετά το πέρας του πολέμου απεστάλη ως α' πληρεξούσιος της Υψηλής Πύλης στο Συνέδριο του Βερολίνου. Στη συνέχεια διορίστηκε υπουργός των Εξωτερικών αλλά επειδή διεφώνησε με τον Σουλτάνο Χαμήτ παραιτήθηκε και το 1885 διορίστηκε ηγεμόνας της Σάμου. Το 1895 όντας Γενικός Διοικητής της Κρήτης, επειδή διεφώνησε με το Κέντρο, παραιτήθηκε και αποσύρθηκε ασχολούμενος επισταμένως με τις ποικίλες μελέτες, τις οποίες δημοσίευσε στο εν Βυζαντίω εκδιδόμενο περιοδικό «Κόσμος», όπως εκείνες που σχετίζονται με τις Ανατολικές Γλώσσες, με μεταφράσεις Αράβων και Περσών ποιητών στην αρχαία ελληνική, με τους τύμβους Νεμρώδ-Δαγ κ.ά. Απέθανε το 1906.

Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή του Στεφάνου

Ο δεύτερος υιός του Στεφάνου Καραθεοδωρή και αδελφός του Αλεξάνδρου, Κωνσταντίνος, εγεννήθη στο Βυζάντιο το 1841. Αφού ολοκλήρωσε την εγκύκλια εκπαίδευσή του στην πατρίδα του, μετέβη στο Παρίσι όπου ενεγράφη και σπούδασε στη σχολή των Γεφυροποιών. Μετά την επιστροφή του στην Κωνσταντινούπολη διορίσθηκε διευθυντής των δημοσίων έργων και στη συνέχεια αντιπρόσωπος της Υψηλής Πύλης στην επιτροπή του Δουνάβεως (1878), ενώ αργότερα προήχθη σε Σύμβουλο της Επικρατείας. Το έτος 1906 διορίσθηκε ηγεμών της Σάμου και όταν παραιτήθηκε της ενεργού υπηρεσίας, διέμενε στην Αθήνα όπου και απεβίωσε το 1922. Έγραψε διάφορες μελέτες και κυρίως περί των τειχών της Κωνσταντινουπόλεως, οι οποίες δημοσιεύθηκαν στο περιοδικό του Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου.

Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή του Αντωνίου

Εξάδελφος ή κατ' άλλους ανιψιός του διδασκάλου και ιατρού Στέφανου Καραθεοδωρή υπήρξε ο νεώτερός του, Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή, υιός του Αντωνίου Καραθεοδωρή, που πιθανότατα ήταν αδελφός του Στεφάνου, ο οποίος εγεννήθη το 1802 στο Μποσνοχώρι της επαρχίας Αδριανουπόλεως, και μετά τις σπουδές του στη γενέτειρά του μετέβη στην Πάδουα, στο Παρίσι και στο Λονδίνο, όπου σπούδασε την ιατρική επιστήμη.

Όταν επανέκαμψε στην Κωνσταντινούπολη και ύστερα από τις σχετικές συστάσεις του συγγενούς του ιατρού Στέφανου Καραθεοδωρή, προσελήφθη ως ιατρός διαδοχικώς υπό των Σουλτάνων Μαχμούτ και Μετζήτ. Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή διακρίθηκε ως χειρουργός ιατρός και δημοσίευσε μεγάλο αριθμό μελετών σε ειδικά περιοδικά. Απεβίωσε το έτος 1879.

Στέφανος Καραθεοδωρή του Κωνσταντίνου, ο πατέρας του «δικού» μας Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή

Ο υιός του ως άνω Ιατρού Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή, Στέφανος, εγεννήθη την 1η Ιανουαρίου του 1834 και μετά την εγκύκλια εκπαίδευσή του μετέβη στο Βερολίνο, όπου σπούδασε τη Νομική Επιστήμη. Κατά το έτος 1854 διορίσθηκε επιτετραμμένος της Υψηλής Πύλης στην Αγία Πετρούπολη και εν συνεχεία εστάλη, το έτος 1878, στο Συνέδριο του Βερολίνου περατώνοντας την καριέρα του διπλωμάτη της ελληνικής κυ-

βερνήσεως ως πρεσβευτής στις Βρυξέλλες, όπου απέθανε το 1908. Ως λόγιος άνδρας και μέλος πολλών Συλλόγων συνέγραψε και δημοσίευσε πολλές επιστημονικές πραγματείες στο περιοδικό του εν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικού Συλλόγου.

Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή, ο κορυφαίος μαθηματικός της εποχής του και δάσκαλος του Αϊνστάιν

Ο Στέφανος Καραθεοδωρή είχε δύο παιδιά, την Ιουλία, η οποία νυμφεύθηκε τον Καθηγητή της Νομικής Γεώργιο Στρέιτ και τον διεθνούς εμβέλειας και αναγνωρίσεως μαθηματικό Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή, ο οποίος γεννήθηκε στο Βερολίνο την 13η Σεπτεμβρίου του 1873. Σε ηλικία έξι ετών απώλεσε τη μητέρα του και την ανατροφή του ίδιου και της οχτάχρονης τότε αδερφής του Ιουλίας ανέλαβε η γιαγιά του Ευθαλία Πετροκοκκίνου.

Σπούδασε επί δύο έτη στο ιδιωτικό σχολείο Βαντερστόκ και στη συνέχεια για λόγους υγείας έζησε δύο έτη στη Γαλλική και Ιταλική Ριβιέρα. Για ένα έτος φοίτησε σε Βελγικό Γυμνάσιο και μέχρι το 1891 σπούδασε στο Athenee Royal de Ixelles, ενώ κατά τα έτη 1890 και 1891 έλαβε μέρος σε μαθηματικούς διαγωνισμούς και ανεδείχθη πρώτος. Το έτος 1891 εγράφη στη στρατιωτική σχολή Ecole Militaire de Belgique, στο τμήμα των μηχανικών ως αλλοδαπός μαθητής. Απεφοίτησε το 1895 με τον βαθμό του ανθυπολοχαγού.

Τον Ιούλιο του 1895 ο θείος του Αλέξανδρος Καραθεοδωρή που ήταν, όπως προαναφέραμε, Γενικός Διοικητής της Κρήτης, τον προσκάλεσε στο νησί όπου γνώριστηκε και συνδέθηκε με σταθερή και ακλόνητη φιλία με τον Ελευθέριο Βενιζέλο. Όταν εξερράγη ο Ελληνοτουρκικός Πόλεμος του 1897 ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή διέμενε στην Αθήνα και το επόμενο έτος προσλαμβάνεται από Αγγλική Εταιρεία, ως βοηθός μηχανικός για την κατασκευή του φράγματος του Ασουάν, όπου παρέμεινε για δύο έτη και ασχολήθηκε με θέματα αρχαιολογίας.

Η μεγάλη αγάπη και έφεση του Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή για τα μαθηματικά ανεφάνη όταν σε ηλικία 27 ετών ενεγράφη στο μαθηματικό τμήμα του Πανεπιστημίου του Βερολίνου. Το 1902 σπούδασε στο Πανεπιστήμιο του Γκέτιγκεν πλησίον των επιφανών Καθηγητών Φ. Κλάιν και Ν. Χίλμπερτ, και αφού η διδακτορική του διατριβή εκρίθη με άριστα, έγινε υφηγητής στο Πανεπιστήμιο Γκέτιγκεν.

Έχει γραφεί και λεχθεί πολλές φορές ότι «η Ελλάδα τρώγει τα παιδιά της» και αυτό συνέβη με τον Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή, όταν το 1908 ζήτησε εργασία στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών ή στη Σχολή Ευελπίδων. Οι αρμοδίως υπεύθυνοι του απάντησαν ότι θα μπορούσε να διοριστεί μόνο ελληνοδιδάσκαλος σε επαρχιακό σχολείο. Η ακαδημαϊκή πορεία του συνεχίστηκε αναγκαστικά στην Ευρώπη, όπου έγινε τακτικός Καθηγητής στο Πολυτεχνείο του Ανόβερο και αργότερα του Μπρεσλάου.

Το 1911 η Ελληνική Κυβέρνηση εκάλεσε τον Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή να συμμετάσχει στην κριτική επιστημονική επιτροπή των υποψηφίων καθηγητών της φυσικομαθηματικής σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το 1913 πρότεινε στην ελληνική πολιτεία την ίδρυση του πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης, που όμως δεν κατέστη δυνατό να πραγματοποιηθεί λόγω της εκρήξεως του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος εκάλεσε τον Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή να γίνει τακτικός Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και να οργανώσει το Πανεπιστήμιο της Σμύρνης, όταν τον Μάιο του 1919 ο ελληνικός στρατός είχε εγκατασταθεί ως απελευθερωτής στη Γη της Ιωνίας.

Το Πανεπιστήμιο οργανώθηκε και ο ίδιος το ονόμασε: «Το Φως της Ανατολής», αλλά η Μικρασιατική Καταστροφή έθαψε τα πάντα. Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή πρότεινε το 1922 στην Ελληνική πολιτεία την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αιγαίου, το

οποίο ιδρύθηκε δεκαετίες αργότερα, ενώ το 1930 ανταποκρινόμενος σε πρόταση-παράκληση της Ελληνικής κυβερνήσεως οργάνωσε το Πανεπιστήμιο Αθηνών και το νεοσύστατο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης.

Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή ταξίδεψε σε όλο τον κόσμο επισκεπτόμενος τα κορυφαία πανεπιστήμια. Δέχθηκε προσκλήσεις να διδάξει στην Αμερική και την Ευρώπη, καθώς αναγνωριζόταν από τη διεθνή μαθηματική κοινότητα ως ο κορυφαίος μαθηματικός της εποχής του και δάσκαλος του Αϊνστάιν.

Ως άνθρωπος με ελεύθερο και δημοκρατικό πνεύμα αρνήθηκε να υπογράψει μανιφέστο κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο υπέρ του Γερμανικού μιλιταρισμού και κατά την περίοδο του μεσοπολέμου ήταν αντίθετος με τη Ναζιστική ιδεολογία ενώ φυγάδευσε και έσωσε πολλούς Εβραίους. Στη διάρκεια της ζωής του συνέγραψε μνημειώδη επιστημονικά έργα και έλαβε πολλές και ύψιστες ακαδημαϊκές τιμές και διακρίσεις σε όλο τον κόσμο. Απέθανε το 1950 και ετάφη στο κοιμητήριο του Μονάχου.